

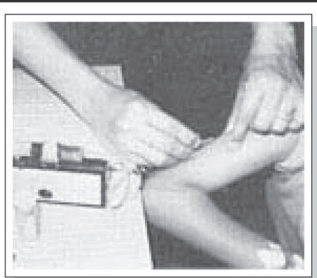
วิธีการให้ยา เดสเฟอร์าลเข้าสู่ไตพิวหนัง

รศ. นพ. กิตติ ต่อจรัส

การให้เลือดอย่างสม่ำเสมอจำเป็นในการรักษาผู้ป่วยธาลัสซีเมียที่ซีดมากข้อเสียอย่างหนึ่งของการให้เลือดคือธาตุเหล็กจากเลือดที่ได้รับจะสะสมอยู่ในอวัยวะต่างๆ เช่น ตับ ตับอ่อน หัวใจของผู้ป่วยซึ่งจะมีผลเสียต่ออวัยวะเหล่านั้น

เดสเฟอร์าล (Desferal) เป็นยาที่มีฤทธิ์ขับธาตุเหล็กที่เกินอยู่ในร่างกายออกไปได้โดยยาจะจับธาตุเหล็กในร่างกายและส่วนใหญ่อธาตุเหล็กจะถูกขับออกทางปัสสาวะ

ผลของการให้เลือด	รักษา
<p>ให้เลือดหลายๆครั้ง</p> <p>↓</p> <p>ธาตุเหล็กเกินในร่างกาย</p> <p>↓</p> <p>มีผลเสียต่ออวัยวะต่างๆ เช่น ตับ ตับอ่อน หัวใจ</p>	<p>โดยให้ยาขับธาตุเหล็ก (เดสเฟอร์าล)</p> <p>↓</p> <p>ธาตุเหล็กที่เกินถูกขับออกมาทางปัสสาวะและอุจจาระ</p> <p>↓</p> <p>ธาตุเหล็กที่เคยเกินอยู่ลดลง</p> <p>↓</p> <p>ป้องกันอันตรายที่มีต่ออวัยวะต่างๆ</p>

การฉีดยาเดสเฟอร์าล

- นิยมฉีดเดสเฟอร์าลเข้าใต้ผิวหนังในเวลากลางคืนวันละ 4-7 ครั้งทั้งนี้สุดแล้วแต่ปริมาณธาตุเหล็กที่เกินอยู่
- สามารถให้เดสเฟอร์าลเขาเส้นเลือดดำได้เช่นกัน
- การฉีดยาควรให้ช้าๆ ในเวลาประมาณ 10 -12 ชั่วโมงเพื่อให้ยามีเวลาออกฤทธิ์ได้นาน

สหพันธ์ธาลัสซีเมียระหว่างประเทศหรือทีพี (Thalassemia International Federation, TIF) ได้ทำคู่มือและวิธีการให้ยาเดสเฟอร์าลฉีดเข้าใต้ผิวหนังดังต่อไปนี้

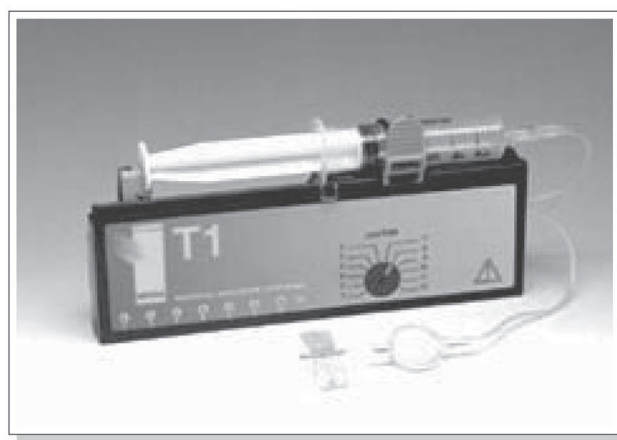
(โปรดอ่านคำแนะนำให้เข้าใจ หากมีข้อสงสัยโปรดถามแพทย์หรือพยาบาลของท่าน)

ขั้นตอนในการใช้ยาเดสเฟอร์าล

1 เตรียมอุปกรณ์

- 1.1 ยาเดสเฟอร์าลขนาด 500 มิลลิกรัมต่อขวด
- 1.2 น้ำกลั่น (Distilled water for injection) ขนาด 5 มิลลิลิตร

- 1.3 กระบอกฉีดยา (syringe) ขนาด 5 มิลลิลิตร
- 1.4 เข็มเบอร์ 20 (20 G) สำหรับดูดยา
- 1.5 เข็มปักผิวหนังมีสาย สำหรับให้ยา เบอร์ 25 หรือ 27 (25G, 27 G)
- 1.6 สำลีสะอาด
- 1.7 แอลกอฮอล์ 70 %
- 1.8 เทปไมโครพอร์ (micropore) ขนาด 1 นิ้ว
- 1.9 ไม้เลื่อยสำหรับตัดคอขวดน้ำกลั่น
- 1.10 เครื่องมือให้ยาขับธาตุเหล็ก (infusion pump)

รูปที่ 1 แสดงเครื่องฉีดยาเดสเฟอร์าล

2. การเตรียมยาและการให้ยา

ล้างมือให้สะอาด เช็ดมือให้แห้ง

- 2.1 ใช้สำลีชุบแอลกอฮอล์เช็ดคอขวดน้ำกลั่นและจุกยางขวดยาเดสเฟอร์าล
- 2.2 ใช้ไม้เลื่อย เลื่อยคอขวดน้ำกลั่น
- 2.3 สวมเข็มเบอร์ 20 เข้ากับกระบอกฉีดยา
- 2.4 ดูดน้ำกลั่นเข้ากระบอกฉีดยา
- 2.5 แหงเข็มของกระบอกฉีดยาผ่านจุกยางของขวดยาเดสเฟอร์าลจนมีดเข็ม ดันน้ำกลั่นลงไปผสมกับยา เขย่าขวดจนยาละลายหมด
- 2.6 คว่ำขวดยาและเลื่อนปลายเข็มลงมาใกล้จุกขวด ดูดยาที่ละลายแล้วทั้งหมดเข้ากระบอกฉีดยา
- 2.7 ปลดเข็มออก สวมเข็มปักผิวหนังเข้ากับกระบอกฉีดยาแทนใไล่อากาศที่อยู่ในสายออกโดยดันยาขึ้นไปจนเกือบถึงโคนเข็ม
- 2.8 ใส่กระบอกฉีดยาเข้ากับเครื่องมือขับยา (pump) จัดยึดให้กระชับ เลื่อนส่วนดันยาของเครื่องมาจนชิดกระบอกสูบ
- 2.9 เช็ดทำความสะอาดผิวหนังบริเวณที่จะฉีดด้วยสำลีชุบแอลกอฮอล์

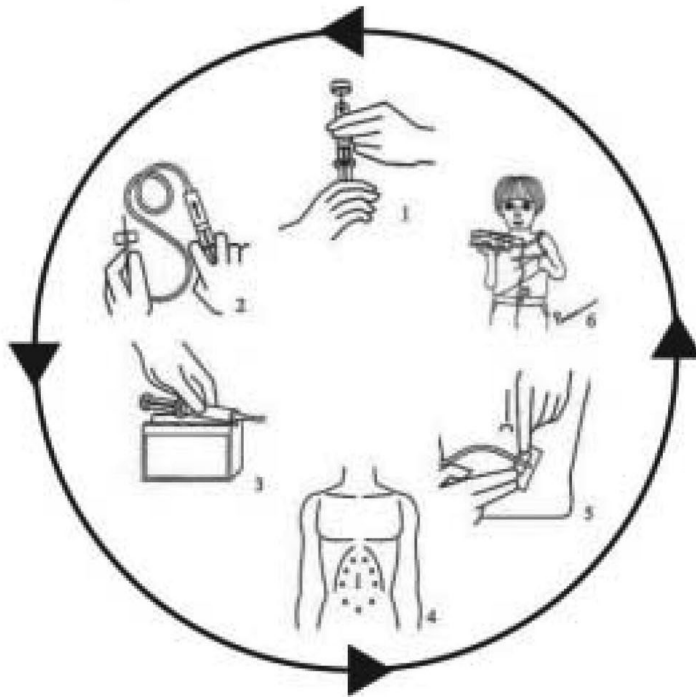
2.10 ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้คีบหนังและชั้นใต้หนัง แหวงเข็ม ปีกผีเสื้อ ทำมุม 45 องศา ผ่านผิวหนังลงไปถึงชั้นใต้หนัง อย่าฉีดยิ่งขึ้น ชีตหนังเกินไปเพราะจะแพ้ยาลงได้ ยายปิดเทปทับ เข็มและผิวหนังกันเข็มเลื่อน

2.11 เปิดสวิตช์ให้เครื่องมือชั้บยาตามเวลาที่กำหนด คือให้ชั้บยาหมดในเวลาประมาณ 10-12 ชั่วโมง
 2.12 คอยสังเกตปฏิกิริยาที่ผิวหนังบริเวณที่ฉีดยา
 2.13 เมื่อยาหมดปิดเครื่องมือชั้บยาและถอนเข็มออก สวมปลอก เข็มแล้วทิ้งเข็มและกระบอกฉีดยาลงในภาชนะที่เหมาะสม

ข้อแนะนำในการเลือกบริเวณที่จะฉีดยา

ควรหมุนเวียนบริเวณผิวหนังที่จะฉีดยาเพื่อลดความบอบช้ำของผิวหนังที่ถูกฉีดยาและเพื่อให้ยาถูกดูดซึมได้ดีด้วย นิยมฉีดยาบริเวณ ต้นแขน ต้นขา หน้าท้อง

ควรจดบันทึกวันที่ที่ฉีดยา จำนวนยาและปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น

รูปที่ 2 แสดงขั้นตอนการเตรียมและฉีดยาเดสเฟอราล

การเก็บยา

- เก็บยาให้พ้นมือเด็ก
- เก็บยาในที่เย็นและมีฝาปิด ไม่ถูกแสงแดด
- เมื่อผสมยาด้วยน้ำกลั่นแล้ว ควรใช้ให้หมดภายใน 24 ชั่วโมง

ปฏิกิริยาข้างเคียงของยาเดสเฟอราล

- ระหว่างที่ได้รับยาผู้ป่วยจะถ่ายปัสสาวะเป็นสีส้มจนถึงสีน้ำตาล เนื่องจากมีธาตุเหล็กถูกขับออกมา ไม่นอันตรายใดๆ
- อาจมีผลข้างเคียงจากการให้ยา เช่น บวม แดง ร้อน บริเวณที่ถูกฉีดยาแต่จะหายไปภายใน 24 ชั่วโมง ควรประคบบริเวณที่บวมด้วยน้ำอุ่นหรือกินยาแก้แพ้
- อาการแพ้ยาอาจเกิดขึ้นได้เช่นกัน ควรแก้ไขดังนี้

1. แพ้เล็กน้อย: มีอาการคัน น้ำตาไหล จาม มีไข้ แก้ไขโดยให้ยาแก้แพ้พวกแอนติฮิสตามีน (anti histamine) กินและรายงานแพทย์
2. แพ้รุนแรง: จาม หายใจขัด เจ็บหน้าอก ปากบวม หนังตาบวม แก้โดยรีบหยุดยาและติดต่อแพทย์โดยด่วน

การติดตามผลของการให้ยา

การให้ยาชั้บธาตุเหล็กในผู้ป่วยที่มีธาตุเหล็กเกินมากและผู้ป่วยที่ได้รับเลือดอย่างสม่ำเสมอควรได้รับเดสเฟอราลอย่างน้อยสัปดาห์ละ 4 ครั้งจึงจะมีประสิทธิผลในการกำจัดธาตุเหล็กที่เกินอยู่

ควรตรวจสอบปริมาณธาตุเหล็กในร่างกายโดยการตรวจเลือดหาธาตุเหล็ก (ซีรั่มเฟอไรติน) ทุก 6 เดือน เพื่อให้แน่ใจว่าได้รับยาชั้บธาตุเหล็กอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากธาตุเหล็กเกิน